

Opleiding Particulier Digitaal

Nederland kent een zeventien kenniscentra, waaronder ECABO. Deze kenniscentra vormen de samenwerking tussen vele partijen in het onderwijs en het bedrijfsleven. Zo faciliteren zij het gehele proces om de behoefte vanuit het bedrijfsleven te vertalen naar een mogelijke reguliere opleiding. De Vereniging Beveiligingsprofessionals Nederland (VBN) is, in samenwerking met kenniscentrum ECABO, sinds 2001 nauw betrokken bij het definiëren van het zogenaamde beroepscompetentieprofiel voor de Particulier Digitaal Onderzoeker. Hierin wordt de vakvolwassen beroepsbeoefenaar op mbo-niveau beschreven die al een aantal jaren ervaring heeft in het vakgebied. In principe wordt een beschrijving gemaakt van het beroep van de Particulier Digitaal Onderzoeker op mbo-niveau binnen het bedrijfsleven, waarna dit profiel wordt vertaald naar een zogenoemd kwalificatieprofiel. In een kwalificatieprofiel wordt het niveau van de beginnende beroepsbeoefenaar beschreven. Met andere woorden: wat moet iemand kunnen op het moment dat hij of zij de opleiding afrondt en instroomt op de arbeidsmarkt? Naast een kwalificatieprofiel zijn er ook kwalificatiedossiers. Deze bevatten het gemeenschappelijke deel van de kwalificaties binnen een studierichting.

Efficiencykorting In het Regeerakkoord Rutte II (oktober 2012) staat een enorme efficiencykorting op de kenniscentra opgenomen, oplopend tot tachtig miljoen euro per 2016. Eén van de uitvloeisels van de efficiencykorting is het overhevelen van de wettelijke taken van de zeventien kenniscentra naar de stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB). De basis daarvoor is een hernieuwde kwalificatiestructuur die is afgestemd tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven. De minister van OCW heeft dit model eind 2013 bekrachtigd. Direct hieraan gekoppeld is het terugbrengen van het aantal kwalificatiedossiers (minus circa 24 procent) en kwalificatieprofielen (minus circa 18 procent). Het aantal kwalificatiedossiers en kwalificaties is mede bepalend voor de hoeveelheid opleidingen in het mbo. De

Ruim tien jaar geleden werd de mbo-opleiding Particulier Digitaal Onderzoeker opgericht naar aanleiding van de grote vraag naar digitale onderzoekers uit het bedrijfsleven. Enkele jaren geleden is besloten de wettelijke taken van de zeventien kenniscentra zoals ECABO over te hevelen naar de stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB). De kwalificatie Particulier Digitaal Onderzoeker wordt ondergebracht in een keuzemodule die is gekoppeld aan het dossier ICT- en Mediabeheer, waardoor het mbo-diploma Particulier Digitaal Onderzoeker geruisloos van het toneel verdwijnt. Een mogelijkheid zou kunnen zijn de huidige beroepskwalificatie Particulier Digitaal Onderzoeker te laten opgaan in het e-Competence Framework.

minister heeft er verder voor gekozen om dit model op 1 augustus 2015 in werking te laten gaan.

Drie delen De hernieuwde kwalificatiestructuur beoogt de opbouw, omvang en transparantie van een kwalificatiedossier te verbeteren. Doel is de uitvoering van kwalificatiedossiers door het onderwijs beter te maken. Het nieuwe model is opgebouwd uit drie delen: basisdelen, profieldelen en keuzedelen. Het basisdeel bevat het gemeenschappelijke deel van de kwalificaties binnen een kwalificatiedossier. Dit zijn vakken zoals Nederlands, Engels en wiskunde. Het profieldeel bevat het beroepsspecifieke deel van een kwalificatie. Het keuzedeel dient ter verrijking (verbreding of verdieping) van een kwalificatie.

De gaande transitie naar de hernieuwde kwalificatiestructuur en het risico van het verdwijnen van de kwalificatieprofielen is besproken tijdens expertmeetings, waar een bont gezelschap van bedrijven en organisaties aan deel heeft genomen. Hierin zitten onder andere vertegenwoordigers van de politie, grote accountantskantoren en een aantal financiële instellingen, maar ook een aantal op IT gerichte particuliere recherchebureaus en zelfs een zorgverzekeraar.

In een van de laatste expertmeetings is besloten om vakinhoudelijk onderdelen uit de kwalificatie Particulier Digitaal Onderzoeker onder te brengen in een keuzemodule gekoppeld aan het dossier ICT- en Mediabeheer. Het mbo-diploma Particulier Digitaal Onderzoeker verdwijnt daarmee geruisloos van het toneel. Een leerling krijgt immers na afloop van de opleiding een mbo-diploma ICT- en Mediabeheer. Met de keuze voor het onderbrengen van vakinhoudelijke onderdelen uit de kwalificatie in een keuzedeel en het vervallen van het mbo-diploma Particulier Digitaal Onderzoeker komt een einde aan de door de branche bejubelde 'koninklijke leerweg', die begint in het mbo en eindigt op de universiteit.

Doelen Als we goed kijken naar de arbeidsmarkt op het gebied van cyber security en naar de uitstroom van gediplomeerd Particulier Digitaal Onderzoekers, dienen we ons als IT-securityprofessionals af te vragen of het kwalificatiestelsel ons gebracht heeft wat ons in 2001 voor ogen stond? Binnen de VBN was in 2001 een vakgroep informatiebeveiliging actief. Een aantal VBN-leden werkzaam bij onder meer telecomoperators, internetproviders en kredietkaartbedrijven klaagden dat zij

I Onderzoeker verdwijnt

mensen intern moesten opleiden in digitaal onderzoek en dat deze mensen vaak na hun opleiding vertrokken. Dit leidde tot een projectopdracht aan de vakgroep om te werken aan een opleiding 'digitaal researcheren'. Naar aanleiding hiervan werd er uiteindelijk contact opgenomen met het kenniscentrum ECABO. In het voorjaar van 2002 ging de projectgroep 'digitaal researcheren' van start. Uiteindelijk heeft dit geresulteerd in de mbo-opleiding Particulier Digitaal Onderzoeker.

Praktijk De vraag is dus: hebben de gediplomeerde Particulier Digitaal Onderzoekers nu werk gevonden bij de klagende bedrijven? Uit navraag blijkt dat bedrijven vaak niet eens weten dat er een mbo-opleiding Particulier Digitaal Onderzoeker bestaat, laat staan dat zij dit als opleidingseis opnemen in vacatures. Vreemd is dat het werk waarvoor deze mensen opgeleid worden sterk is gegroeid afgelopen jaren. Gelukkig zijn er ook succesverhalen, bijvoorbeeld van leerlingen die tijdens hun stage een baan aangeboden kregen en daarna doorstroomden naar functies zoals IT-security officer. Maar voor veel leerlingen waren geen stageplaatsen beschikbaar en gaven de klagende bedrijven uit 2001 niet thuis. Ook het wettelijk verplichte SVPB-diploma

Particulier Onderzoeker veroorzaakt een hindernis met stage. Zo waren er geen praktijk- en/of examenopdrachten gebaseerd op digitale criminaliteit. Gelukkig zijn er sinds een aantal jaren aangepaste praktijkopdrachten en is de stageverplichting voor het SVPB-diploma vervallen. De mbo-opleiding Particulier Digitaal Onderzoeker heeft dus de doorstroming via de koninklijke leerweg bewerkstelligd en een groot aantal gediplomeerden heeft inmiddels een hbo- of universitaire studie binnen het vakgebied IT-security afgerond en stroomt nu het bedrijfsleven binnen. Op dat punt is dus wel succes geboekt.

Toekomst Branche- en beroepsverenigingen dienen zich echter te beraden hoe het nu verder moet. Gaan we ons opnieuw positioneren voor een plaats binnen de mbo-kwalificatiestructuur? Als partners van de stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven zijn zowel de ICT-branche als de beveiligingsbranche ondervertegenwoordigd. We beginnen dus met een achterstand. Een andere en toekomstvaste route is het e-Competence Framework dat sinds 2005 bestaat, is opgesteld in opdracht van de Europese Commissie en is ontwikkeld samen met de industrie (vraag- en

aanbodzijde) en overheden. Het doel van het Framework is om te komen tot een universeel systeem van benodigde competenties voor de vele functiegebieden binnen de ICT. Het Framework is in Nederland uitgegroeid tot de Nederlandse praktijkrichtlijn NPR-CWA 16234-1. Onder supervisie van de NEN is er een normcommissie opgericht met als doel de geautoriseerde Nederlandse vertaling van het e-Competence Framework te maken. De toonaangevende branche- en beroepsverenigingen vanuit het Nederlandse cybersecurity werkveld zijn actief aangehaakt in de normcommissie. Het Framework is in staat de koninklijke leerweg te faciliteren. Niveau 1 en 2 zijn vergelijkbaar met respectievelijk mbo 3 en mbo 4. Alles vanaf niveau 3 'Bachelor' en hoger wordt verzorgd door de Stichting Platform ICT Hogescholen (SPIH) die een aantal hogescholen met ICT-opleidingen vanaf niveau 3 'Bachelor' verenigt. De afname van de examinering vindt volledig onafhankelijk plaats en wordt gezamenlijk verzorgd door iEXA. De koninklijke leerweg wordt kortom weer opgebouwd.

Nieuwe kansen Het verdwijnen van de kwalificatie Particulier Digitaal Onderzoeker en de opkomst van het e-Competence Framework geven nieuwe kansen voor de verdere professionalisering en internationalisering van het vakgebied. Vanuit de branche- en beroepsverenigingen zou met behulp van de normcommissie de huidige beroepskwalificatie Particulier Digitaal Onderzoeker kunnen worden opgegaan in het e-Competence Framework. Dit wordt nog eens versterkt doordat digitale criminaliteit grensoverschrijdend is en methodieken met betrekking tot het veiligstellen van te onderzoeken data mondiaal geregeld zijn. Nieuwe kansen dus voor de mbo-onderwijsinstellingen, particuliere opleiders en alle betrokkenen in het vakgebied.

■ **Ronald Eygendaal**
Ronald Eygendaal is werkzaam als senior security consultant bij KPN Trusted Services en is sinds 1990 actief in informatiebeveiliging, elektronische en technische beveiliging, fraudedetectie en -bestrijding en bewaking en beveiliging in het bijzonder. Hij is bestuurslid bij de Vereniging Beveiligingsprofessionals Nederland (VBN).